

POWIATOWY URZĄD PRACY
W ŁOMŻY

18-400 Łomża, ul. Nowogrodzka 1
REGON 450708638, NIP 718-12-19-408

PUP.OK.4100.4.2017.TS

DRUK Nr 5 6 7

Łomża, 2017-03-08

**Pan
Wiesław Grzymała
Przewodniczący
Rady Miejskiej Łomży**

Nawiązując do pisma Nr BRM.0002.38.2017 z dnia 02 lutego 2017 roku, przekazuję „Informację o aktualnej sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz zapoznanie się z formami przeciwdziałania bezrobociu i środkami na te działania przeznaczonymi w 2017 roku. Bezrobocie wśród osób młodych i osób niepełnosprawnych na terenie miasta”.

Z poważaniem

**DYREKTOR
POWIATOWEGO URZĘDU PRACY**

Mieczysław Bieńiek

Informacja o sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz zapoznanie się z formami przeciwdziałania bezrobociu i środkami na te działania przeznaczonymi w 2017 roku.

Bezrobocie wśród osób młodych i osób niepełnosprawnych, na terenie miasta.

*Material został opracowany
na podstawie danych statystycznych
i opracowań
GUS, WUP w Białymstoku
i PUP w Łomży
oraz
Podlaskiego Obserwatorium Rynku Pracy
i Prognoz Gospodarczych*

Łomża – marzec 2017 roku

**ANALIZA RYNKU PRACY MIASTA ŁOMŻA,
ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM OSÓB W WIEKU
PONIŻEJ 30 ROKU ŻYCIA I OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH**

1. Rynek pracy na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży ze szczególnym uwzględnieniem Miasta Łomża na prawach powiatu

Powiatowy Urząd Pracy w Łomży jest jednostką samorządową wspólną dla Miasta Łomży i Powiatu Łomżyńskiego, funkcjonującą pod zwierzchnictwem Starosty Łomżyńskiego, na mocy porozumienia zawartego w dniu 18 stycznia 2000r. pomiędzy Prezydentem Miasta a Starostą Łomżyńskim. Zadania realizowane przez Urząd wynikają z przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 roku poz. 645 z późn. zm.). Podstawą działania urzędu jest Statut Powiatowego Urzędu Pracy przyjęty Uchwałą Nr XXXVI/208/06 Rady Powiatu Łomżyńskiego z dnia 28 czerwca 2006 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego z 2006 roku Nr 193, poz. 1853 i z 2008 roku Nr 86, poz. 792) oraz Regulamin Organizacyjny PUP w Łomży uchwalony Uchwałą Zarządu Powiatu Łomżyńskiego Nr 42/46/2000 z dnia 27 kwietnia 2000 roku z późniejszymi zmianami.

Podlaskie zostało podzielone na 17 powiatów, w tym 3 powiaty grodzkie - Białystok, Suwałki, Łomża oraz 118 gmin. Stolicą jest miasto Białystok, liczący prawie 300 tysięcy mieszkańców. Pozostałe większe miasta regionu to Suwałki (ok. 70 tys. mieszkańców) i Łomża (ok. 63 tys. mieszkańców).

Ziemia Łomżyńska położona jest w zachodniej części województwa podlaskiego i graniczy z dwoma polskimi województwami: warmińsko-mazurskim oraz mazowieckim.

Powiatowy Urząd Pracy, swoim działaniem, obejmuje obszar dwóch powiatów: Miasta Łomży – na prawach powiatu grodzkiego i Powiatu Łomżyńskiego. Swoim zasięgiem powiat łomżyński obejmuje:

- dwie gminy miejsko-wiejskie: Jedwabne, Nowogród;
- siedem gmin wiejskich: Łomża, Miastkowo, Piątница, Przytuły, Śniadowo, Wizna, Zbójna;
- dwa miasta: Jedwabne, Nowogród.

Powiat łomżyński jest regionem typowo rolniczym o powierzchni 1.353,93 km² i liczbie mieszkańców - 51.363. Z pracy w gospodarstwach rolnych utrzymuje się aż 65% mieszkańców. Na terenie powiatu znajduje się 8.295 gospodarstw rolnych o przeciętnej wielkości 11,2 ha. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON wynosiła na dzień 31.12.2016r. 3.011.

Łomża liczy 62.716 mieszkańców i zajmuje powierzchnię 3.271 ha. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON wynosiła na dzień

31.12.2016r. 6.303.

W ciągu 2016 roku pracownicy pośrednictwa pracy PUP w Łomży nawiązali kontakty z 2336 pracodawcami, w tym z Łomży z 1694, a z Powiatu Łomżyńskiego – z 642.

Tabela Nr 1 przedstawia liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży w latach 2014 – 2016 oraz liczbę podmiotów gospodarczych współpracujących z Urzędem według stanu na dzień 31.12.2016r.

Tabela Nr 1

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostki zarejestrowane w systemie REGON wg stanu na dzień 31.12.2014r.	Jednostki zarejestrowane w systemie REGON wg stanu na dzień 31.12.2015r.	zarejestrowane w systemie REGON wg stanu na dzień 31.12.2016r.	Liczba podmiotów gospodarczych współpracujących z PUP w Łomży wg stanu na dzień 31.12.2016r.
1.	PUP w Łomży	9 378	9319	9314	2336
2.	Miasto Łomża	6 325	6306	6303	1694
3.	Powiat Łomżyński	3 053	3013	3011	642
	z tego:				
	Gmina Łomża	828	830	843	186
	Gmina Jedwabne	254	243	240	55
	Gmina Miastkowo	221	219	205	80

Gmina Nowogród	277	265	261	44
Gmina Piątnica	680	676	675	140
Gmina Przytuły	76	76	79	16
Gmina Śniadowo	328	323	327	65
Gmina Wizna	179	177	181	23
Gmina Zbójna	210	204	200	33

Źródło: GUS Bank Danych Regionalnych wg klasyfikacji NTS w układzie 66 podregionów, obliczenia własne

Omawiając zmiany zachodzące na łomżyńskim rynku pracy należy bezwzględnie wziąć pod uwagę znaczenie czynników demograficznych, które określają wielkość populacji w wieku aktywnym zawodowo i wpływają na strukturę pracujących i bezrobotnych.

Szczególnie istotne znaczenie, z punktu widzenia rynku pracy, ma struktura ludności Łomży według wieku oraz płci, gdyż ma to znaczenie przy nabywaniu praw emerytalnych. Kobiety stanowią 52,0% ogółu ludności; na 100 mężczyzn przypada ich 108,2. Współczynnik ten zmienia się w zależności od wieku. Liczebna przewaga mężczyzn występuje wśród ludności w wieku do 39 roku życia – na 100 mężczyzn przypada 95,8 kobiet, natomiast w wieku powyżej 39 lat współczynnik feminizacji wynosi 114,9, a w rocznikach 65 lat i więcej na 100 mężczyzn przypadają średnio 147,8 kobiet.

Spółczesność Łomży wyraźnie starzeje się. Rezultatem zachodzących procesów demograficznych jest gwałtowne zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży (0–18 lat), tym samym następuje dalsze zmniejszenie udziału tej grupy osób w ogólnej liczbie ludności z 24,7 % w 2012r. do poziomu 18,7 % w 2015r. Zmiany w strukturze wieku ludności oznaczają istotne wyzwania dla systemu zabezpieczenia społecznego. Starzenie się ludności oznacza konieczność zwiększenia transferów społecznych na rzecz tej grupy (wyплаты emerytur, rent, usług zdrowotnych i opiekuńczych).

Duże zmiany dotyczą populacji w wieku tzw. produkcyjnym, który w Polsce oznacza kobiety w wieku 18-59 lat i mężczyzn w wieku 18-64 lata. Osoby w wieku produkcyjnym stanowią zasoby siły roboczej na łomżyńskim rynku pracy i z tego względu wielkość tej populacji jest szczególnie ważna. Odsetek osób w wieku zdolności do pracy (w ogólnej liczbie ludności) wyniósł 64,0 % w 2010r. (w tym u kobiet 67,8 %), 64,3 % w 2011 r. (w tym u kobiet 60,5 %), 64,5 % w 2012r. (w tym u kobiet 68,8 %), 66,4 % w 2013r. (w tym u kobiet 62,1 %), 65,7% w 2014r. (w tym kobiet 61,3%) i 65,0% w 2015r. (w tym kobiet 60,2%), przy czym tempo przyrostu tej grupy ludności jest coraz wolniejsze. Wiek produkcyjny osiągają coraz mniej liczne roczniki 18-latków, a równocześnie występuje proces starzenia się zasobów siły roboczej powodowany coraz większą liczbą osób w wieku tzw. niemobilnym, czyli 50 lat i powyżej. W 2015r. udział ludności Łomży w tym wieku w ogólnej liczbie ludności miasta wyniósł 25,2%, w 2014 r. - 25,6%, w 2013r. - 26,0 %, podczas gdy w 2012r. – 19,4 %, w 2011r. – 18,8 % i w 2010r. – 18,1 %.

Syntetycznym miernikiem obrazującym wydolność systemu zabezpieczenia społecznego jest współczynnik obciążenia demograficznego ogółem, pokazujący liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Z perspektywy systemów zabezpieczenia społecznego istotne jest także to, jak kształtuje się współczynnik obciążenia osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku 60 lat i więcej; mężczyźni w wieku 65 lat i więcej), które są przede wszystkim beneficjentami różnego rodzaju świadczeń społecznych. W 2010r. na 100 osób w wieku produkcyjnym na terenie Łomży przypadało 48,4 osoby (56,5 kobiet i 40,6 mężczyzn) w wieku nieprodukcyjnym, w 2011r. odpowiednio – 47,5 osoby (55,9 kobiet i 39,3 mężczyzn), w 2012r. odpowiednio – 48,9 osoby (59,4 kobiet i 40,5 mężczyzn), w 2013r. odpowiednio – 50,6 osoby (61,1 kobiet i 40,6 mężczyzn), w 2014r. 52,1 osoby (63,2 kobiet i 41,7 mężczyzn), a w 2015r. 53,9 osoby (66,2 kobiet i 42,4 mężczyzn). Według GUS wskaźnik ten w Polsce zmniejszył się w latach 2010-2011, ale już od 2012 roku systematycznie wzrasta.

Zmiany demograficzne obserwowane w ostatnich latach, w tym wzrost liczby urodzeń, mogą wskazywać na przełom w dotychczasowym rozwoju ludności na terenie działania PUP w Łomży. Jednakże perspektywa szybkiego wyjścia z depresji urodzeniowej jest odległa. Niski poziom dzietności kobiet i wysoki poziom tzw. emigracji zarobkowej powodują, że perspektywy rozwoju demograficznego nie są korzystne zarówno z punktu widzenia rynku pracy jak i systemu zabezpieczenia społecznego.

W ostatnich latach bardzo wyraźnie rysuje się wysoki poziom bierności zawodowej wśród osób zamieszkałych w mieście Łomży, co powoduje, że różnica pomiędzy populacjami aktywnych i biernych zawodowo zmniejsza się. Wzrost bierności zawodowej jest zjawiskiem wynikającym z jednej strony z przedłużania wejścia na rynek pracy przez osoby młode (kontynuowanie nauki), z drugiej zaś następuje w wyniku przechodzenia na emerytury, renty i świadczenia przedemerytalne przez coraz licznější grupę osób, które nabywają uprawnienia do ww. świadczeń. Warte uwagi jest fakt, że współczynnik aktywności zawodowej w 2011r. wzrósł w porównaniu do 2010r. o 3,8 punktu procentowego, natomiast w 2012r. wzrósł w porównaniu do 2011r. o 0,2 punktu. Natomiast wskaźnik zatrudnienia od lat pozostaje na bardzo niskim poziomie i zdecydowanie odbiega od średniej UE. W przypadku osób niemobilnych zasadniczy wpływ na niską wartość wskaźnika zatrudnienia była możliwość skorzystania przez nich z prawa do wcześniejszej emerytury, albo też z racji m.in. wieku i posiadanego stażu zawodowego możliwość nabycia uprawnień do zasiłku lub świadczenia przedemerytalnego.

2. Aktualna sytuacja na łomżyńskim rynku pracy

1. Poziom bezrobocia

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży w końcu lutego 2017 roku wyniosła 5099 osób (w tym 2504 kobiety) i była niższa od liczby bezrobotnych zarejestrowanych na koniec lutego 2016 roku o 767 osób

(liczba kobiet zmniejszyła się o 326 osób) tj. o 13,1%. Natomiast w porównaniu do stanu na koniec miesiąca poprzedniego poziom bezrobocia zmniejszył się o 154 osoby tj. 2,9%.

Do Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży zgłosiło się 462 bezrobotnych, w tym 382 nie posiadało prawa do zasiłku. Wśród rejestrujących się w lutym 2017 roku 21 osób pracowało za granicą, w tym w Niemczech – 9, Holandii – 4, Islandii – 4, Norwegii – 2, Szwecji – 1 i Grecji – 1. W okresie sprawozdawczym wyrejestrowano 616 osób bezrobotnych z następujących przyczyn:

- podjęcia pracy – 295, w tym podjęcia pracy subsydiowanej – 135,
- rozpoczęcia szkolenia – 20 (5 w ramach bonu szkoleniowego),
- rozpoczęcia stażu – 56,
- rozpoczęcia prac społecznie użytecznych – 41,
- skierowania do agencji zatrudnienia w ramach zlecenia zajęć aktywizacyjnych – 6,
- odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub uczestnictwa w aktywnych programach rynku pracy – 18,
- nie potwierdzenia gotowości do podjęcia pracy – 73,
- dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego – 78,
- innych – 29.

Bezrobotni z miasta Łomży stanowili 58,6% wszystkich zarejestrowanych osób w urzędzie i było ich 2987.

Z przyczyn zakładów pracy status bezrobotnego uzyskało 9 osób. Na koniec lutego 2017 roku ta kategoria bezrobotnych stanowiła 1,0% wszystkich zarejestrowanych w ewidencji urzędu i liczyła 51 osób.

W omawianym miesiącu sprawozdawczym do urzędu wpłynęło 288 ofert pracy, w tym oferty pracy subsydiowanej stanowiły 60,4%.

Zanotowany spadek bezrobocia związany jest m.in. z rozpoczęciem aktywizacji bezrobotnych w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, większą liczbą podjęć pracy i mniejszą liczbą rejestracji bezrobotnych.

2. Stopa bezrobocia

Stopa bezrobocia na obszarze działania dla PUP w Łomży na koniec lutego 2017 roku kształtowała się na poziomie 11,7%. Dla miasta Łomży stopa bezrobocia wyniosła 12,6% a dla Powiatu Łomżyńskiego – 10,6%. Wskaźnik obliczono na podstawie danych GUS o liczbie czynnych zawodowo ogółem (43,6 tys. osób, w tym miasto Łomża 23,8 tys., Powiat Łomżyński 19,8 tys.) dla obszaru PUP w Łomży, aktualnych na koniec stycznia 2017 roku.

3. Wybrane kategorie bezrobotnych

3.1. Kobiety

W końcu lutego 2017 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet wynosiła 2504 osoby i była niższa o 53 osoby w porównaniu do poprzedniego miesiąca. Bezrobotne kobiety stanowiły 49,1% ogółu bezrobotnych.

Bezrobotne z Miasta Łomży stanowiły 58,5% populacji kobiet zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy i było ich 1466.

3.2. Zamieszkali na wsi

W końcu lutego 2017 roku liczba bezrobotnych mieszkających na wsi wynosiła 1872 osoby (w tym 926 kobiet) i była niższa o 95 osób w stosunku do stanu na koniec poprzedniego miesiąca. Bezrobotni zamieszkali na wsi stanowili 36,7% ogółu zarejestrowanych w ewidencji urzędu. W analogicznym okresie 2016 roku bezrobotni mieszkający na wsi stanowili 36,6% bezrobocia rejestrowanego. 212 osób z terenów wiejskich posiadało prawo do zasiłku. Stanowiły one 32,7% uprawnionych do świadczeń. Na koniec lutego 2016 roku 30,3% populacji z prawem do zasiłku to osoby zamieszkałe na wsi.

3.3. Posiadający prawo do zasiłku

W lutym 2017 roku zmniejszyła się o 15 osób liczba bezrobotnych posiadających prawo do zasiłku. W końcu omawianego miesiąca wielkość tej subpopulacji wyniosła 649 osób (w tym 267 kobiet) i była niższa o 83 osoby od stanu na koniec lutego 2016 roku. Bezrobotni z prawem do zasiłku stanowili w końcu omawianego miesiąca 12,7% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, czyli o 0,2 punktu procentowego więcej niż na koniec analogicznego okresu roku ubiegłego.

4. Podjęcia pracy

W lutym 2017 roku pracę podjęło 295 osób bezrobotnych tj. o 114 więcej niż w ubiegłym miesiącu.

5. Przeciwdziałanie bezrobociu

5.1. Roboty publiczne

Do robót publicznych skierowano 32 osoby bezrobotne, w tym 5 pozostawało bez pracy długotrwale. Wśród skierowanych 10 pochodziło z Łomży.

5.2. Prace interwencyjne

Do wykonywania prac interwencyjnych skierowano 31 osób bezrobotnych, w tym 7 pozostawało bez pracy długotrwale. Wśród skierowanych 19 pochodziło z Łomży.

5.3. Dotacje i refundacje

W lutym 2017 roku podpisano 18 umów o udzielenie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej na własny rachunek: 17 w usługach (opieka dla zwierząt – 1, kancelaria prawnicza – 1, usługi rekuperacji – 1, usługi remontowo-budowlane – 7, mechanika pojazdowa – 1, gastronomia – 1, wycena nieruchomości – 1, gabinet kosmetyczny – 1, zarządzanie stronami internetowymi – 1, projektowanie wnętrz – 1, promocja – 1) i 1 w handlu (sklep spożywczo-przemysłowy).

W lutym 2017 roku podpisano 17 umów z lokalnymi pracodawcami na refundację części kosztów doposażenia 18 stanowisk pracy, w tym: pracownik produkcyjny-obsluga reklam – 1, technik organizacji reklamy-kierownik – 1, kucharz-zaopatrzeniowiec – 1, pracownik budowlany-zaopatrzeniowiec – 1, robotnik budowlany – 1, cukiernik – 1, kucharz-kelner – 1, informatyk – 1, zaopatrzeniowiec – 2, spawacz-monter – 1, pomoc kuchenna – 1, lekarz weterynarii – 1, technik weterynarii – 1, specjalista ds. sprzedaży – 1, sprzedawca-serwisant – 1, sprzedawca-kasjer – 1 i pracownik produkcyjny – 1.

Na dodatkowe miejsca pracy skierowano 13 osób, w tym 8 z Łomży (pracownik pomocniczy – 1, szwacz-pakowacz – 1, dozorca – 2, pakowacz – 1, pracownik produkcyjny-magazynier – 1, pracownik fizyczny – 1, kucharz-kelner – 1, sprzedawca-projektant – 1, pracownik produkcyjny – 1, grafik – 1, pracownik obsługi klienta – 1 i stolarz – 1).

5.4. Staże

W lutym 2017 roku skierowano na staże zawodowe u lokalnych pracodawców 56 osób bezrobotnych, w tym 25 pozostawało bez pracy długotrwale. Wśród skierowanych 32 pochodziły z Łomży.

5.5. Szkolenia

W lutym 2017 roku skierowano na szkolenie 20 osób bezrobotnych (5 w ramach bonu szkoleniowego), w tym 3 pozostawały bez pracy długotrwale. Wśród skierowanych 9 pochodziło z Łomży.

5.6. Bony zatrudnieniowe

W lutym 2017 roku 6 osób bezrobotnych podjęło pracę w ramach bonu zatrudnieniowego, w tym żadna nie pozostawała bez pracy długotrwale. Wśród skierowanych 2 pochodziło z Łomży.

5.7. Bony na zasiedlenie

W lutym 2017 roku 7 osób podjęło pracę w ramach bonu na zasiedlenie, w tym żadna nie pozostawała bez pracy długotrwale. Wśród skierowanych 4 pochodziło z Łomży.

5.8. Dofinansowanie wynagrodzenia bezrobotnych powyżej 50 roku życia

W lutym 2017 roku 7 osób bezrobotnych podjęło pracę w ramach dofinansowania bezrobotnych powyżej 50 roku życia, w tym 2 pozostawało bez pracy długotrwale. Wśród skierowanych 6 pochodziło z Łomży.

5.9 Refundacja pracodawcom i przedsiębiorcom kosztów zatrudnienia skierowanych osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia

W lutym 2017 roku pracę w ramach refundacji kosztów zatrudnienia skierowanych osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia podjęło 21 osób bezrobotnych, w tym 4 pozostawało bez pracy długotrwale. Wśród skierowanych 13 pochodziło z Łomży.

5.10. Dodatki aktywizacyjne

W lutym 2017 roku na podstawie art. 48 ust. 1 pkt 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy przyznano 25 bezrobotnym dodatek aktywizacyjny z tytułu podjęcia z własnej inicjatywy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Na koniec omawianego okresu sprawozdawczego 36 osób (w tym 25 kobiet) było uprawnionych do otrzymywania dodatku aktywizacyjnego.

5.11 Osoby objęte Indywidualnym Planem Działania

W lutym 2017 roku przygotowano 569 osobom bezrobotnym (w tym 263 kobietom) Indywidualne Plany Działania. W końcu miesiąca sprawozdawczego 5495 osób bezrobotnych (w tym 22846 kobiet) realizowało IPD.

5.12 Profile pomocy

W lutym 2017 roku 542 osobom bezrobotnym (w tym 279 kobietom) ustalono profil pomocy. Na koniec omawianego okresu 4892 osoby bezrobotne bezrobotnych miały ustalony profil pomocy, w tym: 136 profil I, 3453 profil II, 1303 profil III.

6. Zgłoszenia zwolnień

W lutym 2017 roku nie odnotowano zwolnień w ramach zwolnień grupowych.

Sytuacja na lokalnym rynku pracy na obszarze działania PUP w Łomży w końcu lutego 2017 roku

Wyszczególnienie	PUP	Miasto	Powiat	Udział	
Liczba bezrobotnych	5 099	2 987	2 112	58,6	
w tym z prawem do zasiłku	649	410	239	63,2	
Liczba kobiet	2 504	1 466	1 038	58,5	
Zwolnieni z przyczyn zakładów pracy	51	30	21	58,8	
Zamieszkali na wsi	1 872	0	1 872	0,0	
Osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	302	145	157	48,0	
Cudzoziemcy	61	60	1	98,4	
Bez kwalifikacji zawodowych	1 301	695	606	53,4	
Bez doświadczenia zawodowego	1 236	578	658	46,8	
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	706	356	350	50,4	
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy	4 451	2 576	1 875	57,9	
z tego	do 30 roku życia	1 714	820	894	47,8
	w tym: do 25 roku życia	855	344	511	40,2
	długotrwale bezrobotni	2 845	1 645	1 200	57,8
	powyżej 50 roku życia	1 362	946	416	69,5
	korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	0	0	0	-
	posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	720	399	321	55,4
	posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	0	0	0	-
	niepełnosprawni	331	246	85	74,3
Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji	288	200	88	69,4	
w tym niewykorzystane	111	66	45	59,5	
Podjęcia pracy ogółem	295	161	134	54,6	
w tym praca subsydiowana	135	71	64	52,6	
Stopa bezrobocia w %	11,7*	12,6*	10,7*		

* - wartości nie weryfikowane przez GUS

3. Sytuacja na rynku pracy osób w wieku do 30 roku życia

O tym, że najtrudniej na rynku pracy mają młodzi dopiero zaczynający karierę, mówi się od paru lat. Na całym świecie bezrobocie wśród ludzi młodych jest wyższe niż przeciętne. W pewnym sensie to normalne. Młodzi mają zwykle wsparcie rodziny, więc nie muszą intensywnie szukać pracy. Wolny czas poświęcają na podnoszenie kwalifikacji, poszukują lepszych ofert lub po prostu przedłużają sobie beztroską młodość. Ale jeśli "młode bezrobocie" przekracza 27,0% - a tak się dzieje obecnie w Łomży - sytuacja staje się bardzo poważna.

Ludzie młodzi stanowią znaczącą grupę społeczeństwa, która może odegrać ważną rolę w społecznym i gospodarczym rozwoju regionów. Jednakże ich aktywność społeczna i zawodowa jest mocno zróżnicowana. Z jednej strony występuje grupa młodych osób, dla których trwające przeobrażenia tworzą duże możliwości zdobycia i utrwalenia dobrej pozycji społecznej, zawodowej, bytowej oraz samorealizacji, z drugiej zaś są młodzi ludzie, którzy - mimo posiadanego wykształcenia i chęci podjęcia pracy - mają ograniczone szanse na pracę, własne mieszkanie, samorealizację.

Przystępując do szczegółowej analizy sytuacji na łomżyńskim rynku pracy ludzi młodych, należy podkreślić, że grupa ta jest niejednorodna. Zbiorowość osób młodych, określonych tu jako ludność w wieku 18-30 lata, jest zróżnicowana pod względem wieku, poziomu ukończonego wykształcenia i kontynuowanej edukacji, co ma związek z poszczególnymi grupami (kohortami) osób w danym wieku przechodzącymi przez wspólne lub wybrane typy edukacji, ściśle ze sobą skorelowane i ustawione w odpowiedniej kolejności.

Część osób aktywizuje się na rynku pracy po raz pierwszy w ramach praktyk szkolnych, część wkracza już w pełni samodzielnie na rynek pracy tuż po ukończeniu ustawowego wieku edukacji szkolnej, kończąc naukę na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej lub szkoły średniej, część kontynuuje naukę na kolejnych szczeblach edukacji, stopniowo wchodząc na rynek pracy po ukończeniu określonego typu szkoły.

W analizowanej zbiorowości ludzi młodych, grupa wieku 25-29 lat, to w zdecydowanej większości są już osoby, które ukończyły edukację formalną w ramach pewnego ciągłego cyklu nauki. Co zatem oczywiste dla tak zdefiniowanej całej zbiorowości osób młodych (18-29 lata), wraz z wiekiem wzrasta zarówno populacja aktywnych na rynku pracy, w tym pracujących, jak i wskaźniki opisujące zarówno poziom aktywności zawodowej, jak i zatrudnienia. Natomiast wskaźnik natężenia bezrobocia jest najwyższy dla zbiorowości osób w wieku 18-24 lat, co wynika z aktywizacji (wkroczenia po raz pierwszy na rynek pracy) grupy osób kończących naukę. W miarę przechodzenia do starszej grupy wieku, stopa bezrobocia obniża się, co wynika po części z podejmowania pracy przez te osoby, a częściowo, z powrotu do bierności zawodowej – ze względu m.in. na kontynuowanie dalszej edukacji lub podejmowanie obowiązków rodzinnych.

Kształtowanie się liczby osób bezrobotnych, w tym osób bezrobotnych do 30 roku życia oraz wielkość stopy bezrobocia w Łomży w ostatnich latach przedstawia tabela nr 2..

Tabela Nr 2

Liczba bezrobotnych i bezrobotnych do 30 roku życia oraz stopa bezrobocia w latach 2009 – 2015.

Rok	Liczba bezrobotnych w Łomży		Liczba bezrobotnych do 30 roku życia w Łomży		% udział bezrobotnych do 30 roku życia do ogółem bezrobotnych	Stopa bezrobocia w Łomży %
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety		
2009	3 487	1 751	1 323	680	37,9	15,2
2010	3 653	1 873	1 389	750	38,0	15,8
2011	3 859	1 979	1 393	776	36,1	16,4
2012	3 976	1 959	1 339	711	33,7	16,8
2013	4 095	1 978	1 334	687	32,6	17,0
2014	3 751	1 806	1 163	582	31,0	15,6
2015	3 156	1 546	921	480	29,2	13,4
2016	2 878	1 432	783	432	27,2	12,2

Źródło: Sprawozdania o rynku pracy MPiPS – 01 za grudzień 2009r., 2010r., 2011r., 2012r., 2013r., 2014r., 2015r. i 2016 r. obliczenia własne.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wyodrębniła i objęła dodatkowymi działaniami grupę osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Należą do niej m.in. bezrobotni do 30 roku życia. Liczba bezrobotnych do 30 roku życia zwiększała się do końca 2011 roku, następnie cały czas zmniejszała się, by na koniec 2016 roku osiągnąć wartość 783. W końcu 2015r. osoby do 30 roku życia z Łomży stanowiły 29,2% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, a na koniec 2016r. – 27,1%.

Dokonując analizy sytuacji bezrobotnych kobiet należy stwierdzić, iż liczba zarejestrowanych kobiet także od 2009r. do 2012r. wzrastała. Natomiast od 2013r. liczba ta maleje. W końcu 2016 liczba bezrobotnych kobiet w wieku do 30 roku życia wynosi 432 osoby, co stanowi 30,1 % ogółu bezrobotnych kobiet z Łomży.

Przyczyny trudności kobiet w uzyskaniu zatrudnienia – to między innymi:

1. (struktura ofert pracy) dominują oferty pracy w zawodach typowo męskich – prace budowlane, zawody techniczne: mechanicy, spawacze, operatorzy maszyn do produkcji, maszyn budowlanych, kierowcy, maszyny budowlane;
2. (relatywnie niski poziom kwalifikacji kobiet) brak specjalistycznej wiedzy, nawet jeśli kobieta posiada wykształcenie średnie czy wyższe, to brakuje jej specjalistycznych, konkretnych umiejętności lub uprawnień zawodowych wymaganych przez pracodawcę/;
3. (przyczyny społeczne: rola kobiety w rodzinie) - koncentrowanie się na opiece nad dzieckiem/dziećmi, pracach domowych, organizacji życia domowników powoduje, że wiele pań ma obawy, jak rodzina będzie funkcjonować, kiedy one będą poza domem 8 – 10 godzin /licząc dojazdy do pracy/, kto sprzątnie, kto ugotuje, w skrajnych przypadkach – „nie może podjąć pracy, bo musi dopilnować dziecko, które zdaje maturę” .

W ostatnich latach prawie połowa populacji kobiet nie mogła znaleźć pracy. Paradoksalnie wykształcenie oczekujących na pracę kobiet jest wyższe niż mężczyzn i nie zależy to od miejsca zamieszkania. Składa się na to wiele przyczyn: mniejsza liczba zawodów wykonywanych przez kobiety, postrzeganie przez pracodawców w kategorii osób mniej dyspozycyjnych; czynniki kulturowe, przyzwalające na bezrobocie kobiet, jako „strażniczek domowego ogniska” czy obniżający się preferowany wiek kobiet – młode, o wysokich kwalifikacjach i dużym doświadczeniu. Tabela nr 3 przedstawia strukturę bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy, wykształcenia i stażu pracy.

Tabela Nr 3

Struktura bezrobotnych do 30 roku życia wg czasu pozostawania bez pracy, wykształcenia i stażu pracy w latach 2012 – 2016

Opis	2012r.		2013r.		2014r.		2015r.		2016r.		
	Ogółem	do 30 roku życia	Ogółem	do 30 roku życia	Ogółem	do 30 roku życia	Ogółem	do 30 roku życia	Ogółem	do 30 roku życia	
Czas pozostawania bez pracy	do 1	361	135	347	134	352	144	305	103	253	88
	1 - 3	689	286	652	273	653	300	531	232	501	176
	3 - 6	623	259	655	261	535	226	454	172	477	157
	6 - 12	685	246	751	276	566	171	526	169	499	149
	12 - 24	792	242	750	213	711	175	494	124	483	128
	pow. 24	826	171	940	177	934	147	846	121	665	55
Wykształcenie	wyższe	609	357	683	383	650	345	546	259	532	197
	policealne i śr. zaw.	993	315	999	308	888	254	755	189	681	180
	średnie ogół.	404	222	412	227	375	201	334	180	330	174
	zasad. zaw.	961	195	967	170	904	149	739	114	635	88
	gimnaz. i poniżej	1 009	250	1 034	246	934	214	782	179	700	144
Staż pracy ogółem	do 1 roku	605	384	650	390	601	359	542	305	533	272
	1 - 5	876	410	861	375	802	301	709	236	693	231
	5 - 10	543	63	517	45	507	43	433	34	402	35
	10 - 20	620	5	656	4	589	1	472	0	424	1
	20 - 30	527	x	536	x	467	x	381	x	346	x
	pow. 30	173	x	186	x	159	x	141	x	111	x
	bez stażu	632	477	689	520	626	459	478	346	369	244
Ogółem	3 976	1 339	4 095	1 334	3 751	1 163	3 156	921	2 878	783	

Źródło: Sprawozdania o rynku pracy MPiPS – 01 Załącznik nr 1 za IV kwartał 2012r., 2013r., 2014r., 2015r. i 2016r.

Czas pozostawania bez pracy w przypadku osób do 30 roku życia jest zdecydowanie dłuższy niż dla bezrobotnych w pozostałych grupach wiekowych z wyjątkiem bezrobotnych do 50 roku życia. W liczbie bezrobotnych do 30 roku życia aż 42,4%, tj. 332 osoby pozostaje bez pracy powyżej 6 miesięcy od momentu zarejestrowania się.

Z analiz przeprowadzonych przez pracowników Urzędu wynika, iż w grupie osób bezrobotnych do 30 roku życia przeważają osoby, które nie posiadają doświadczenia zawodowego (31,2%), lub doświadczenie to jest niewielkie (do 5 lat pracy – 64,2%), niewystarczające lub nieadekwatne do potrzeb zgłaszanych przez pracodawców. Jest to bardzo niepokojące zjawisko, ponieważ ta część młodych mieszkańców naszego regionu swój start zawodowy rozpoczyna od statusu bezrobotnego.

Osoby poniżej 30 roku życia są zdecydowanie lepiej wykształcone niż pozostali bezrobotni. W końcu 2016r. wśród tej grupy wiekowej 18,4% posiadało zaledwie wykształcenie gimnazjalne lub poniżej, a kolejne 11,2% legitymowało się wykształceniem zasadniczym zawodowym, 22,2% - średnim ogólnokształcącym, 23,0% wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. Na przeciwnym biegunie tej struktury znaleźli się bezrobotni z wykształceniem wyższym, których udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w wieku poniżej 30 roku życia był największy, rzędu 25,2%. Z drugiej strony osoby w omawianej grupie wiekowej nie posiadają doświadczenia zawodowego. W liczbie bezrobotnych poniżej 30 roku życia jest niemal 31,2% osób bez doświadczenia zawodowego, a kolejne 34,7% ma doświadczenie do 1 roku i 29,5% ma doświadczenie od 1 roku do 5 lat.

Ukończenie studiów wyższych nie jest niestety gwarancją znalezienia zatrudnienia w Łomży. Niejednokrotnie okazuje się bowiem, że wiedza i umiejętności nabyte podczas studiów nie pokrywają się z wymaganiami i oczekiwaniami łomżyńskiego rynku pracy.

Wyższe wykształcenie jest dziś raczej warunkiem sine qua non (niezbędnym, nieodzownym) niż gwarantem zatrudnienia. Przestało być atutem, bo większość młodych ludzi z każdego rocznika bez trudu dostaje się na studia. Według

raportu OECD - Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (*Organization for Economic Co-operation and Development* – organizacja międzynarodowa o profilu ekonomicznym skupiająca 34 wysoko rozwinięte i demokratyczne państwa) w Polsce tytuł magistra uzyskało procentowo najwięcej osób na świecie. „Studiują masy, więc wartość dyplomu drastycznie spada. Studia nie są już przeznaczone dla ludzi inteligentnych, tylko przeciętnych. Przeciętnie inteligentnych, przeciętnie utalentowanych i przeciętnie zmotywowanych – czytamy w raporcie – Magister jest dziś wart mniej niż przedwojenny maturzysta. Trudno oczekiwać, żeby ktoś traktował poważnie tytuł uzyskany na studiach, gdzie wystarczy zapłacić, przekleić parę rzeczy z Internetu, zdać prymitywne testy i odebrać dyplom”.

Trzeba stwierdzić, że polska szkoła dostarcza na rynek pracy absolwentów bez umiejętności praktycznych. Zmniejszająca się ilość zakładów pracy ogranicza szanse na odbycie praktyki zawodowej. Do tych trudności dochodzą tradycje rodzinne w zakresie kształcenia, miejsce zamieszkania i sytuacja materialna. Większą dozę optymizmu na znalezienie pracy wykazują absolwenci szkół wyższych; bardziej pesymistyczni są natomiast młodzi z terenów wiejskich. Mechanizmy, które mają pomóc w przewyżczeniu widma bezrobocia, niestety, nie przynoszą oczekiwanych rezultatów. Składa się na to wiele przyczyn, z których mentalność, stereotyp bezrobotnego i brak poprawy sytuacji gospodarczej państwa należą do najważniejszych. Niejakim optymizmem napawa fakt, że absolwenci coraz lepiej poznają mechanizmy działania rynku pracy i tym samym są bardziej skłonni do przekwalifikowania czy podwyższania dotychczasowego wykształcenia, upatrując w tym możliwości pozyskania pracy.

Według badań statystycznych w PUP w Łomży, zjawiska bieżących rejestracji (napływu) i wyłączeń (odpływu) z ewidencji, w ciągu lat 2012 - 2016 wykazują systematyczną tendencję wzrostu i podlegają silnym wahaniom sezonowym. „Napływ” do bezrobocia wyraźnie nasilał się już we wrześniu każdego roku, z apogeum w styczniu następnego roku, natomiast „odpływ” z bezrobocia najsłabszy był w grudniu i styczniu, a najsilniejszy w kwietniu.

Znacznie większe amplitudy wahań sezonowych „napływu” i „odpływu” do/z bezrobocia odnotowano dla mężczyzn niż dla kobiet. W przypadku kobiet największe nasilenie „napływu” do bezrobocia występowało w styczniu każdego roku, a także w lipcu, czego powodów można upatrywać w terminowości umów o pracę kończących się często w połowie i na koniec roku. Wysoki „napływ” bezrobotnych kobiet miał miejsce także w październiku, co - podobnie, jak w przypadku mężczyzn - wiąże się z zakończeniem obowiązywania umów dotyczących prac sezonowych. Tabela nr 4 przedstawia „napływ” i przyczyny „odpływu” z bezrobocia osób do 30 roku życia w latach 2012 – 2016 z Łomży.

Tabela Nr 4

„Napływ” i przyczyny „odpływu” z bezrobocia osób do 30 roku życia w latach 2013 – 2016r.

Wyszczególnienie		Osoby z Łomży do 30 roku życia					
		2012r.	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.	
"Napływ"		1872	1920	1892	1785	1580	
"Odpływ"		1926	1925	2063	2027	1718	
z tego z przyczyn	podjęcia pracy od początku roku	912	1020	903	1044	931	
	z tego	niesubsydiowanej	766	867	771	813	648
		subsidiowanej	146	153	132	231	283
	z tego	prac interwencyjnych	36	21	16	45	37
		robót publicznych	29	40	25	43	42
		podjęcia działalności gospodarczej	35	46	43	47	28
		podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	46	46	46	61	33
		innych	0	0	0	35	143
		rozpoczęcia szkolenia	33	31	26	25	16
	rozpoczęcia stażu	259	180	332	207	168	
	rozpoczęcia pracy społecznie użytecznej	2	2	4	8	3	
	odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy	16	10	17	18	21	
	nie potwierdzenia gotowości do pracy	410	354	414	345	261	
	dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego	115	152	160	169	152	
	podjęcia nauki	16	17	15	22	14	
	nabycia praw emerytalnych lub rentowych	0	8	2	1	3	
	innych	163	151	190	188	149	

Zródło: MPiPS-01 za lata 2012-2016.

Podstawowym powodem wyłączeń młodych ludzi z ewidencji bezrobotnych były podjęcia pracy, rozpoczęcia stażu oraz nie potwierdzenie gotowości do pracy i dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego. Urząd w miarę swoich możliwości oferował młodym osobom pracę lub obejmował działaniami aktywizującymi. Jednak nadal, czy to ze względu na brak zgodnej z oczekiwaniami pomocy, czy z uwagi na inne względy, osoby młode są nadreprezentowane wśród bezrobotnych, którzy odmówili bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub uczestnictwa w aktywnych programach rynku pracy, czy też nie potwierdzili gotowości do pracy.

W 2015r. różnego rodzaju aktywnymi programami rynku pracy objętych zostało 481 bezrobotnych do 30 roku życia, co stanowiło 23,7% odpływu bezrobotnych w tym okresie, a w 2015r. objęto 470 młodych bezrobotnych, co stanowiło 27,4% odpływu bezrobotnych w tym okresie.

W ogólnej liczbie osób skierowanych w ramach aktywnych form najwięcej osób młodych zostało skierowanych na staż. Do odbywania stażu kierowane były osoby bezrobotne do 30 roku życia.

W 2016 roku osoby do 30 roku życia mogły również skorzystać z innych aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu skierowanych wyłącznie do nich takich jak: bon szkoleniowy, bon stażowy, bon na zasiedlenie, bon zatrudnieniowy i refundacja kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenie społeczne osób do 30 roku życia..

Kryzys gospodarczy najmocniej uderzył w młodych ludzi, wkraczających dopiero na rynek pracy. Łomżyńscy pracodawcy redukując swoje koszty rzadko przyjmują nowych pracowników, a jeżeli zatrudniają to najczęściej osoby z doświadczeniem. Natomiast przy zwolnieniach w pierwszej kolejności rezygnują z młodych, którym brakuje jeszcze doświadczenia. Jak napisał Marek Rabij – „kryzys bije w młodzież. Młodzi ludzie są ostatni w kolejce do zatrudnienia, pierwsi do zwolnienia”. Stąd o pomoc w znalezieniu zatrudnienia zwraca się do urzędów pracy liczne grono młodych osób, podczas gdy liczba ofert pracy okazuje się być wysoce niewystarczająca. Zdecydowanie zbyt mała jest liczba powstających miejsc pracy i konieczne jest ich kreowanie w inny sposób – stąd zachęcanie młodych ludzi do samozatrudnienia. Z drugiej w strony potrzebne są również impulsy dla pracodawców, skłaniające ich do zatrudniania młodych, ale bardzo dobrze wykształconych osób bezrobotnych. Pracodawcy deklarują gotowość do zatrudnienia osób, które uzyskają konieczne kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach lub też nabędą doświadczenie zawodowe na stanowisku pracy.

Ciężka sytuacja na rynku pracy na terenie Łomży popycha także co aktywniejsze jednostki do szukania szczęścia w innych zakątkach kraju, jak również za granicą. W efekcie spada systematycznie liczba ludności Łomży. Oferty kształcenia zgłaszane przez działające w pobliskiej Łomży uczelnie nie zawsze idą w parze z faktycznym zapotrzebowaniem, dlatego też młodzi ludzie z tych terenów wyjeżdżają rozpoczynając studia w większych ośrodkach miejskich (Warszawa, Olsztyn, Białystok) i zwykle tam już zostają, a tylko nieliczni decydują się na powrót. Ponadto coraz więcej osób nie mając perspektyw na znalezienie pracy na terenie swego miejsca zamieszkania, ani też w sąsiednich powiatach, wyjeżdża za granicę – popularne kierunki to Anglia, Islandia, Irlandia, Niemcy, Belgia, Holandia, Norwegia.

Reasumując. Podstawowymi barierami w podjęciu zatrudnienia przez osoby do 30 roku życia z Łomży, według przeprowadzonych badań ankietowych i dokonanej analizy statystyk, jest:

- niechęć pracodawców łomżyńskich do zatrudniania osób bez doświadczenia zawodowego;
- wzrastające niedopasowanie kwalifikacji młodych do potrzeb pracodawców, z uwzględnieniem zróżnicowania regionalnego, powodujące zasadnicze trudności młodych na rynku pracy. System edukacji jest niedostosowany do potrzeb rynku pracy. Młodzi ludzie studiuja, zdobywając kwalifikacje, na które nie ma zapotrzebowania;
- niewystarczająca motywacja młodych ludzi do podejmowania działań i szukania pracy;
- zbyt wygórowane oczekiwania poszukujących pracy;
- brak mobilności zawodowej wśród osób do 30 roku życia. Duża część młodzieży jest bierna zawodowo głównie z powodu nauki i uzupełniania kwalifikacji;
- blokada ścieżki awansu młodego pokolenia. Gospodarka na terenie Łomży, mimo wzrostu, nie tworzy wystarczającej liczby miejsc pracy;
- brak umiejętności z zakresu autoprezentacji oraz umiejętności pisanie dokumentów aplikacyjnych i przeprowadzania rozmów kwalifikacyjnych;
- niska mobilność młodych osób w celu podjęcia zatrudnienia na terenie innych powiatów;
- wciąż za mało elastyczne są przepisy kodeksu pracy, za wysokie podatki i składki obciążające koszty pracy. Wysokie koszty utrzymania małych firm (wysokie koszty wynajmu powierzchni biurowych i handlowych);
- niski poziom płac powodujący zainteresowanie pracą w szarej strefie lub skutkujący nieaktywnością zawodową;
- zapewnione utrzymanie przez świadczenia społeczne lub dochody innych członków gospodarstw domowych;
- ograniczone możliwości zbytu na produkty i usługi na rynku lokalnym;
- brak środków finansowych na rozpoczęcie pracy na własny rachunek lub niedostateczna ilość kapitałów własnych oraz wysokie koszty kredytów inwestycyjnych;
- brak środków finansowych na zakup rzeczy lub usługi ułatwiającej wdrożenie do pracy;
- małe zainteresowanie inwestorów zewnętrznych.

Skutki bezrobocia wśród osób do 30 roku życia, to:

- brak wiary w sens edukacji i w możliwość stabilizacji życiowej i przeświadczenie, że ich kwalifikacje, energia, siły są marnowane;
- pogłębiająca się zapaść demograficzna i problemy systemu emerytalnego;
- migracje młodzieży, zarówno do większych ośrodków, poza województwo i zagranicę. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem w kontekście planowanych inwestycji jest odpływ wykwalifikowanej i wykształconej kadry, który w konsekwencji pogłębia już istniejące dysproporcje w rozwoju regionu w stosunku do reszty kraju;
- pogorszenie standardu życia;
- problemy z zagospodarowaniem wolnego czasu;
- izolacja społeczna;
- ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i politycznym;
- poczucie bezsilności;
- pozbawienie możliwości nabywania dóbr, które są symbolem statusu;
- wzrost przestępczości wśród młodych mieszkańców Łomży;

- zwiększenie się zjawisk niepożądanych (alkoholizm, narkomania, przestępczość, samobójstwa, kradzieże, rozwody itp.);
- duże koszty świadczeń socjalnych;
- poczucie zagrożenia utratą pracy ludzi zatrudnionych.

4. Bezrobocie wśród osób niepełnosprawnych na terenie miasta Łomża

Na łomżyńskim rynku pracy, w ciągu ostatnich lat, nastąpiła znaczna poprawa sytuacji osób niepełnosprawnych, na którą niewątpliwie wpływ miało duże zainteresowanie pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, które wynikało z otrzymywanego przez nich wsparcia. Zjawisko to odnotowano w całej Polsce.

Dane średnioroczne za 2015 r. dla osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym ogłoszone przez GUS kształtują się następująco:

- współczynnik aktywności zawodowej: 25,9 %;
- wskaźnik zatrudnienia: 22,5 %;
- stopa bezrobocia: 13,0 %.

Od 2007 roku odnotowuje się znaczny wzrost współczynnika aktywności zawodowej i wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, szczególnie tych w wieku produkcyjnym. Podczas gdy w 2007 roku współczynnik aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym wynosił 22,6%, w 2008 r. – 23,9%, w 2009 r. - 24,6%, to w 2010 roku wynosił 25,9%, w 2011 wzrósł do 26,4%. Według najnowszych danych przeliczonych w oparciu o nowe bilanse ludności po Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 r. i opartych o nową metodologię BAEL - w 2010 r. współczynnik aktywności zawodowej wynosił 25,7%, w 2011 wzrósł do 26,3%, w 2013 roku wyniósł 27,3%, w 2014r. wyniósł 27,1%, a w 2015 r. zmalał do poziomu 25,9%. Udział pracujących wśród osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym w roku 2015 osiągnął wartość 22,5% (w 2014r. 22,8%, w 2013r. - 22,4%, w 2012 r. – 23,0%, w 2011 r. – 22,2%). Stopa bezrobocia osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym w 2015 r. zmniejszyła się do poziomu 13,0% (w 2014r. –16,1%, w 2013r. – 17,9%, w 2012 r. – 16,2%, w 2011 r. – 15,5%). W 2015 roku aktywnych zawodowo było 16,5% osób niepełnosprawnych w wieku 16 lat i więcej, a udział osób pracujących wśród osób niepełnosprawnych w wieku 16 lat i więcej w 2015 roku wynosił 14,5%, stopa bezrobocia 12,3%.

W Systemie Obsługi Dofinansowań i Refundacji (SODiR), prowadzonym przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w końcu grudnia 2013 r. zarejestrowanych było łącznie 251,2 tys. osób niepełnosprawnych, w tym 84,4 tys. osób zatrudnionych na otwartym rynku pracy i 166,8 tys. osób pracujących w zakładach pracy chronionej. Chociaż udział pracowników zakładów pracy chronionej w stosunku do ogółu pracowników niepełnosprawnych, zarejestrowanych w SODiR jest nadal bardzo wysoki – w grudniu 2013 r. wynosił 66,4% to wyraźnie zauważalna jest tendencja spadkowa tego udziału. Dla porównania w grudniu 2004 roku udział pracowników zakładów pracy chronionej w ogólnej liczbie pracowników niepełnosprawnych zarejestrowanych w SODiR wynosił 86%.

Poziom aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych z Łomży od wielu lat jest niski. Nie chodzi tu już nawet o skalę bezrobocia, lecz o chęć wykonywania lub w ogóle poszukiwania pracy. 70,1% niepełnosprawnych nie pracowało zarobkowo, a 82% spośród nich swój status zawodowy określa jako „rencista”. Trzy piąte nie jest w stanie zawiesić renty, by podjąć zatrudnienie.

Widmo utraty renty socjalnej w przypadku podjęcia zatrudnienia jest ogromną barierą w aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Skutkiem tego jest ich bierność zawodowa. Jakie są inne powody, dla których nie chcą pracować? Najczęściej jest to wzajemna niechęć pracodawców i ich samych. Ważną przeszkodą jest niechęć rodziny. Okazuje się, że to często ona decyduje, czy osoba niepełnosprawna będzie aktywna zawodowo, czy będzie rencistą. Nowym zjawiskiem, choć o ograniczonej skali, jest zbyt wysokie wykształcenie wśród np. młodych niepełnosprawnych w stosunku do proponowanych ofert pracy, ponieważ często są to oferowane proste prace fizyczne pochodzące z chronionego rynku pracy.

Większość niepełnosprawnych nie zna programów pomocy dla nich, nie słyszała o ustawie o rehabilitacji zawodowej. Niepełnosprawni nie znają czasopism, stron internetowych czy portali dotyczących niepełnosprawności. Nikt nie prowadzi monitoringu losów osób niepełnosprawnych kończących edukację i wchodzących (lub nie) na rynek pracy.

Także system edukacji jest niedostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych na dzisiejszym rynku pracy. Szkoły traktują młodych niepełnosprawnych jako problem pedagogicznie trudny, wolą więc go ominąć. Jedną z konsekwencji jest fakt, że wykształcenie niepełnosprawnych często nie odpowiada tytułowi, jaki otrzymują, ponieważ szkoły nadużywają wobec nich ułatwień czy specjalnych toków nauczania. Kształcenie zawodowe jest często niedopasowane do potrzeb rynku pracy, a także samej niepełnosprawności.

System edukacji nie wykształca także w niepełnosprawnych umiejętności koniecznych do aktywnego poszukiwania pracy. Brakuje asystentów i doradców zawodowych takich, jakich zatrudniają niektóre większe organizacje pozarządowe, które z kolei mają ograniczony potencjał finansowy. Także sami niepełnosprawni nie przykładają do edukacji odpowiedniej wagi. Temat ten nie jest dla większości z nich interesujący.

Niewielka jest wiedza o elastycznych formach zatrudnienia (jak telepraca, podział miejsca pracy czy grupowa organizacja pracy), które wydają się bardzo pomocne w integracji zawodowej osób niepełnosprawnych. Choć formy te nie rozwiążą wszystkich problemów, są jednak szansą dla sporej grupy osób. Jeśli już elastyczność jest dostrzegana, to zazwyczaj tylko z perspektywy interesów pracodawcy, jako możliwość obniżania kosztów pracy. Taka perspektywa nie jest z kolei atrakcyjna dla niepełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne mają szansę wejść na rynek pracy pod warunkiem, że najpierw zaistnieją społecznie oraz zostanie im zapewniona możliwość kształcenia, samodoskonalenia, wsparcie profesjonalnej kadry doradczej, większa mobilność oraz stabilizacja prawna.

Przejęcie z edukacji do pracy jest krytycznym momentem w życiu człowieka. Jeśli nastąpi tu coś nieodpowiedniego, to jest bardzo wysokie prawdopodobieństwo, że osoba taka będzie trwale zdezaktywizowana zawodowo. Stąd też wszystkie

instytucje działające na terenie Łomży tj. szkoły, PUP oraz pozarządowe powinny wspomagać i ułatwiać zdobycie odpowiedniego wykształcenia, a następnie pracy przez osoby niepełnosprawne.

Udział osób niepełnosprawnych z Łomży, wśród ogółu osób zarejestrowanych z Łomży w Urzędzie, w grudniu 2016r. wyniósł wśród zarejestrowanych jako bezrobotni 8,4% (w Polsce 6,2%), zaś wśród zarejestrowanych jako poszukujący pracy – 46,9% (w Polsce - 46,2%).

W rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy z terenu miasta Łomża na koniec 2016r. zarejestrowane były 243 (w tym 99 kobiet) osoby bezrobotne niepełnosprawne i 30 (w tym 10 kobiet) niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu. Liczba niepełnosprawnych do roku 2013 wzrastała zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn. W 2016r. nastąpiła tendencja spadkowa. Tabela nr 5 przedstawia liczbę osób będących w ewidencji osób niepełnosprawnych i niepełnosprawnych poszukujących pracy z Łomży w latach 2013-2016.

Tabela Nr 5

Osoby będące w ewidencji osób niepełnosprawnych z terenu miasta Łomża

Wyszczególnienie	2013r.				2014r.				2015r.				2016r.				
	Bezrobotn i niepełnosp		Niepełnosp . poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.		Bezrobotn i niepełnosp		Niepełnosp . poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.		Bezrobotn i niepełnosp		Niepełnosp . poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.		Bezrobotn i niepełnosp		Niepełnosp . poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.		
	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	
Osoby będące w ewidencji osób bezrobotnych	370	179	49	26	353	168	42	19	282	130	44	19	243	99	30	10	
zarejestrowani po raz kolejny	335	161	39	20	319	154	31	14	258	121	33	14	225	94	22	6	
w tym jako osoba niepełnosprawna	148	65	35	18	156	76	25	12	137	62	31	14	124	54	21	6	
długotrwale	221	99	30	17	229	115	24	14	213	101	26	15	162	66	20	8	
poprzednio pracujący	345	163	41	22	330	157	30	15	264	121	36	14	231	94	25	7	
z tego	do momentu zarejestrowania się	184	76	12	7	159	70	10	7	126	53	9	4	112	43	6	2
	w tym w zakładzie pracy chronionej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	6	2	9	7	9	1	5	4	4	2	5	4	3	2	2	2
bez kwalifikacji zawodowych	85	49	8	3	96	54	9	3	67	34	7	3	46	22	2	0	
po stażu	16	10	3	2	17	10	5	2	11	6	5	2	10	4	5	1	
po pracach interwencyjnych	2	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
po robotach publicznych	8	5	x	x	5	2	x	x	2	0	x	x	0	0	x	x	
po szkoleniu	3	2	0	0	2	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	
po pracach społecznie użytecznych	1	0	x	x	5	2	x	x	8	6	x	x	11	6	x	x	
osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	4	4	2	1	5	3	0	0	0	0	0	0	3	1	2	0	
pobierające świadczenie rentowe z tytułu niezdolności do pracy	0	0	33	17	0	0	27	13	0	0	27	12	0	0	19	7	
pobierające rentę socjalną	x	x	9	5	x	x	11	4	x	x	11	6	x	x	7	3	
samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	15	13	1	0	15	14	0	0	12	11	0	0	6	5	0	0	

Wśród niepełnosprawnych osoby długotrwale bezrobotne stanowią 66,7%. Najliczniejszą grupę stanowią bezrobotni niepełnosprawni poprzednio pracujący. Na koniec 2016r. było ich 231, co stanowi aż 95,1% ogółem zarejestrowanych osób niepełnosprawnych.

Dokonując analizy bezrobotnych niepełnosprawnych według wieku należy stwierdzić, że największa liczba bezrobotnych w Łomży jest w wieku 55-59. Jest to grupa licząca na koniec 2016r. 69 osób, w tym 38 kobiet, co stanowi 28,4% ogółu bezrobotnych niepełnosprawnych z Łomży. Drugą najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 45-54, licząca 59 osób, w tym 26 kobiet, co stanowi 24,3% ogółu zarejestrowanych niepełnosprawnych z Łomży.

Tabela Nr 6

Struktura wg wieku osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy nie pozostających w zatrudnieniu z Łomży

Wyszczególnienie	2013r.				2014r.				2015r.				2016r.				
	Bezrobotni niepełnosp.		Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.		Bezrobotni niepełnosp.		Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.		Bezrobotni niepełnosp.		Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.		Bezrobotni niepełnosp.		Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.		
	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	
Osoby będące w ewidencji osób bezrobotnych	370	179	49	26	353	168	42	19	282	130	44	19	243	99	30	10	
Wiek	18-24	13	7	1	1	14	7	0	0	7	6	2	0	5	1	1	0
	25-34	31	13	9	3	35	16	7	2	24	10	9	5	23	7	7	2
	35-44	52	28	15	9	46	22	14	7	48	25	7	4	42	22	8	5
	45-54	131	76	13	7	123	69	7	4	78	45	9	4	59	26	6	3
	55-59	108	55	11	6	96	48	13	6	81	39	12	5	69	38	5	0
	60 i więcej lat	35	0	0	0	39	6	1	0	44	5	5	1	45	5	3	0

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-07 za lata 2013-2016r

W latach 2013 – 2016 najliczniejszą grupę stanowili bezrobotni niepełnosprawni z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym oraz zasadniczym zawodowym. Na koniec 2016r. było ich razem 148 osób. Stanowili oni 60,9% omawianej kategorii bezrobotnych.

Z analizy powyższej struktury wynika, że 60,9% zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych posiada wykształcenie poniżej średniego. Z wykształceniem wyższym zarejestrowanych było tylko 20 osób bezrobotnych i 6 osób poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu.

Tabela Nr 7

Struktura wg wykształcenia osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy nie pozostających w zatrudnieniu z Łomży

Wyszczególnienie	2013r.		2014r.		2015r.		2016r.		
	Bezrobotni niepełnosp.	Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.	Bezrobotni niepełnosp.	Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.	Bezrobotni niepełnosp.	Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.	Bezrobotni niepełnosp.	Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.	
Osoby będące w ewidencji	370	49	353	42	282	44	243	30	
Wykształcenie	Wyższe	26	10	28	8	17	8	20	6
	Policealne i średnie zawodowe	94	7	91	9	83	11	57	10
	w tym specjalne	0	0	0	0	0	0	0	0
	Średnie ogólnokształcące	22	2	25	3	13	2	16	1
	w tym specjalne	0	0	0	0	0	0	0	0
	Zasadnicze zawodowe	119	20	108	12	83	12	76	6
	w tym specjalne	1	1	5	0	5	0	4	0
	Gimnazjalne (i	2	0	5	0	3	0	2	0

poniżej)								
w tym specjalne	0	0	2	0	0	0	0	0
Podstawowe i podstawowe nieukończone	107	10	99	10	83	11	72	7
w tym specjalne	6	1	7	1	5	1	5	1

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-07 za lata 2013- 2016

Generalizując należy stwierdzić, że poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych z Łomży zarejestrowanych w Urzędzie jest na dość niskim poziomie. Niski poziom wykształcenia dodatkowo, obok uwarunkowań zdrowotnych, ogranicza istotnie możliwości skutecznej aktywizacji zawodowej tej grupy.

Tabela Nr 8

Struktura wg stopnia niepełnosprawności osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy nie pozostających w zatrudnieniu z Łomży

Wyszczególnienie		2013r.		2014r.		2015r.		2016r.	
		Bezrobotni niepełnosp.	Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.	Bezrobotni niepełnosp.	Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.	Bezrobotni niepełnosp.	Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.	Bezrobotni niepełnosp.	Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.
Osoby będące w ewidencji		370	49	353	42	282	44	243	30
Stopień niepełnosp.	znaczny	3	4	4	7	2	6	1	4
	umiarkowany	59	28	47	29	36	33	34	22
	lekki	308	17	302	6	244	5	208	4
Rodzaj niepełnosprawności	Upośledzenie umysłowe	2	0	4	0	4	0	1	0
	Choroby psychiczne	41	7	37	7	38	6	44	5
	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	31	6	27	6	22	7	16	4
	Choroby narządu wzroku	26	4	30	4	22	3	15	1
	Upośledzenia narządu ruchu	167	16	149	8	109	12	94	8
	Epilepsja	8	3	8	3	9	3	5	3
	Choroby układu oddechowego i układu krążenia	30	2	31	1	34	3	23	3
	Choroby układu pokarmowego	9	0	9	0	8	0	2	0
	Choroby układu moczowo-płciowego	5	0	4	0	5	0	7	1
	Choroby neurologiczne	13	7	14	11	10	8	13	1
	Inne	37	3	40	2	21	2	23	4
	Nieustalony	1	1	0	0	0	0	0	1

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-07 za lata 2013 - 2016

Wśród niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędzie pracy w Łomży w latach 2013- 2016 najczęściej osób posiadało stopień niepełnosprawności lekki. Na koniec 2016r. takich osób było 208. Grupa ta stanowiła 85,6% omawianej kategorii. Natomiast wśród niepełnosprawnych poszukujących pracy najczęściej osób posiadało umiarkowany stopień niepełnosprawności. Na koniec 2016r. takich osób było 22 czyli 73,3%. Rodzaj niepełnosprawności to: upośledzenie umysłowe, choroby psychiczne, neurologiczne, zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, wzroku, upośledzenia narządu ruchu, epilepsja, choroby układu oddechowego, układu pokarmowego, układu moczowo-płciowego.

Tak duży udział osób z lekkim stopniem niepełnosprawności jest szansą dla tej kategorii zarejestrowanych na skuteczną aktywizację zawodową pod warunkiem określenia właściwych kierunków kształcenia bądź przekwalifikowania. Istotne jest również skorelowanie oczekiwań osób niepełnosprawnych i preferencji pracodawców skłonnych zatrudniać osoby niepełnosprawne.

Tabela Nr 9

Struktura wg stażu pracy i czasu pozostawania bez pracy osób niepełnosprawnych i poszukujących pracy nie pozostających w zatrudnieniu z Łomży

Wyszczególnienie		2013r.		2014r.		2015r.		2016r.	
		Bezrobotni niepełnosp.	Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.	Bezrobotni niepełnosp.	Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.	Bezrobotni niepełnosp.	Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.	Bezrobotni niepełnosp.	Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.
Osoby będące w ewidencji		370	49	353	42	282	44	243	30
Staż pracy ogółem	do 1 roku	31	5	37	6	30	3	24	6
	1-5	38	7	48	4	43	8	38	4
	5-10	48	6	41	4	34	6	34	5
	10-20	90	14	80	13	54	11	49	5
	20-30	103	7	100	4	80	7	67	5
	30 i więcej lat	35	2	24	2	23	1	19	0
	bez stażu	25	8	23	9	18	8	12	5
	Wg czasu pozostawania bez pracy	19	3	19	1	25	3	19	2
do 1 miesiąca	19	3	19	1	25	3	19	2	
1-3	54	9	43	7	25	3	33	4	
3-6	57	4	44	8	24	7	30	1	
6-12	64	3	64	2	45	5	48	3	
12-24	70	11	71	8	59	5	36	5	
pow. 24 miesięcy	106	19	112	16	104	21	77	15	

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-07 za lata 2013- 2016

W latach 2013- 2016 najliczniejszą grupę tworzyli bezrobotni niepełnosprawni posiadający staż pracy 10-20 lat i 20-30 lat. Na koniec 2016r. grupa ta łącznie liczyła 116 osób i stanowiła 47,7% omawianej kategorii bezrobotnych. Drugą co do liczebności jest grupa posiadająca staż pracy od 1 do 5 lat – 38 osób (15,2%).

Najliczniejszą grupą bezrobotnych niepełnosprawnych wg czasu pozostawania bez pracy w latach 2013 - 2016 byli niepełnosprawni oczekujący na zatrudnienie powyżej 24 miesięcy. Na koniec omawianego okresu jej liczebność wynosiła 77 osób i stanowiła 31,7% omawianej populacji bezrobotnych.

W ciągu 2016 roku do Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży zgłosiło się 334 robotnych (w tym 145 kobiet) z terenu miasta Łomża. „Odpływ” bezrobotnych z ewidencji urzędu pracy wyniósł 371 osób był wyższy od „napływu” o 37 osób. Główne przyczyny „odpływu” z bezrobocia przedstawiono w Tabeli Nr 10.

Tabela Nr 10

„Napływ” i „odpływ” osób niepełnosprawnych i poszukujących pracy nie pozostających w zatrudnieniu z Łomży

Wyszczególnienie		2013r.				2014r.				2015r.				2016r.				
		Bezrobotni niepełnosp.		Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.		Bezrobotni niepełnosp.		Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.		Bezrobotni niepełnosp.		Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.		Bezrobotni niepełnosp.		Niepełnosp. poszukuj. pracy i nie pozostaj. w zatrud.		
		O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	
Osoby włączone do ewidencji osób bezrobotnych		431	220	32	12	424	193	43	14	383	177	41	13	334	145	26	5	
Osoby wyłączone z ewidencji osób bezrobotnych		431	223	31	8	445	209	55	12	456	206	48	20	371	177	45	14	
z tego	podjęcie pracy	194	98	0	0	187	77	0	0	186	74	0	0	157	63	0	0	
	z tego	praca subsydiowana	46	22	0	0	39	12	0	0	46	20	0	0	43	21	0	0
		praca niesubsydiowana	148	76	0	0	148	65	0	0	140	54	0	0	114	42	0	0
	rozpoczęcie szkolenia	1	0	0	0	2	0	0	0	2	1	1	0	0	0	0	0	
	rozpoczęcie stażu	32	22	2	2	56	34	4	1	24	12	5	2	13	5	4	0	
	rozpoczęcie pracy społecznie użytecznej	9	3	x	x	3	0	x	x	15	9	x	x	15	8	x	x	
	podjęcie nauki	4	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	

odmowa bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy	3	1	x	x	6	3	x	x	1	0	x	x	0	0	x	x0
rezygnacja lub niepotwierdzenie gotowości do pracy	51	29	26	5	47	21	30	11	53	31	25	9	47	25	31	11
utrata statusu osoby niepełnosprawnej	76	38	2	0	68	39	13	6	79	34	8	4	78	44	5	1
inne	65	31	1	1	65	31	8	4	96	45	9	5	60	31	5	2

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-07 za 2013 - 2016.

Podstawowym powodem wyłączeń niepełnosprawnych z ewidencji bezrobotnych były podjęcia pracy oraz nie potwierdzenie gotowości do pracy. Urząd w miarę swoich możliwości oferował tym osobom pracę lub obejmował działaniami aktywizującymi. W 2016r. różnego rodzaju aktywnymi programami rynku pracy objętych zostało 71 bezrobotnych niepełnosprawnych, co stanowiło 19,1% odpływu niepełnosprawnych bezrobotnych w tym okresie. W związku ze zmieniającą się strukturą zarejestrowanych w urzędach pracy bezrobotnych systematycznie zwiększa się liczba aktywizowanych osób niepełnosprawnych.

W 2016r. pracodawcy zgłosili do Urzędu 122 oferty pracy dla osób niepełnosprawnych z Łomży. Wśród tej liczby 23,06% ofert (28) stanowiły oferty pracy subsydiowanej.

Tabela Nr 11
Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej

Wyszczególnienie		2013r.	2014r.	2015r.	2016r.
Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej		176	123	130	122
z tego	staże	13	0	10	12
	przygotowanie zawodowe dorosłych	0	0	0	0
	prace społecznie użyteczne	4	0	0	0
	dla osób w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	0	0	0	0
	subsydiowanej	32	41	38	28
	z sektora publicznego	5	5	2	4
	sezonowej	7	39	45	31

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-07 za 2013- 2016r.

Na podstawie analizy zgłoszonych ofert pracy trudno jest określić oczekiwania lokalnych pracodawców co do grup zawodowych zatrudnianych osób niepełnosprawnych. W przeważającej większości są to pojedyncze propozycje pracy w poszczególnych zawodach. Trudno na tej podstawie próbować przewidzieć kierunki szkoleń i przekwalifikowań zawodowych dla tej kategorii klientów urzędu pracy, by ją skutecznie reaktywować zawodowo. Nie bez znaczenia na zainteresowanie pracodawców osobami niepełnosprawnymi, jako pracownikami, wpływa bardzo niski stopień wykształcenia tej grupy oraz posiadane niskie kwalifikacje zawodowe. Jednakże należy również podkreślić fakt, że w ostatnich latach zwiększyła się ilość ofert pracy zgłaszanych przez pracodawców dla osób niepełnosprawnych.

Reasumując. Istnieje szereg barier, które niekorzystnie wpływają na liczbę pracujących niepełnosprawnych w Łomży. Większość ma charakter systemowy. Przykładem może być niejasność i zmienność przepisów prawa, czy nieefektywny i nieadekwatny system kształcenia. Z drugiej strony mamy jednak do czynienia z barierami o charakterze jednostkowym takimi jak np. postawa wobec pracy, czy stereotypowe myślenie na temat osób niepełnosprawnych.

Niepokojące jest zwłaszcza to, że mimo znacznego wzrostu zatrudnienia wspieranego ze środków publicznych w ostatnich latach, większość osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym wciąż pozostaje poza rynkiem pracy. Tymczasem aktywność zawodowa jest jednym z najlepszych sposobów na rehabilitację, wyjście z izolacji i ogólną poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych. Wyjątkowo źle pod względem zatrudnienia niepełnosprawnych jest w administracji publicznej. W łomżyńskich urzędach i instytucjach publicznych osoby niepełnosprawne stanowią średnio ok. 0,6% zatrudnionych, czyli 1/10 tego, co powinny. Pomimo, że niepełnosprawni mają pierwszeństwo przyjęcia do pracy w administracji publicznej pod warunkiem, że znajdują się w piątce najwyżej ocenionych kandydatów.

Przed zatrudnieniem osób niepełnosprawnych odstraszaają przedsiębiorców ciągle zmieniające się przepisy. To właśnie liczne i w dużej części niekorzystne zmiany prawa powodują, że już teraz coraz częściej rezygnują oni z prowadzenia zakładów pracy chronionej i nie powstają nowe. Niewielkim pocieszeniem dla pracodawców wydaje się być zwiększenie miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym, gdyż osoby te stanowią mniejszość wśród pracujących niepełnosprawnych. Co więcej, z całą pewnością nie zachęci to pracodawców do zatrudniania osób z większym stopniem niepełnosprawności (wynika to z ograniczonych możliwości ich zatrudnienia spowodowanych niepełnosprawnością).

Jest też druga strona medalu, o której w tym miejscu należy wspomnieć. To wykształcenie. Osoby niepełnosprawne wbrew tendencjom rynkowym i edukacyjnym, coraz częściej wybierają zasadnicze szkoły zawodowe. W konsekwencji, niepełnosprawni wciąż zdobywają zawody, na które istnieje bardzo małe zapotrzebowanie na łomżyńskim rynku pracy, a ich duży odsetek pozostaje poza rynkiem pracy zasilając szeregi świadczeniobiorców lub też wykonuje proste prace pomocnicze. Decyzje o wyborze konkretnej ścieżki kształcenia są przypadkowe, podporządkowane ofercie edukacyjnej (która jest zdecydowanie zbyt wąska), a nie możliwościom i zainteresowaniom.

Jednym z problemów, który składa się na ogólnie złą sytuację osób niepełnosprawnych na łomżyńskim rynku pracy jest typowe dla zdecydowanej większości zatrzymanie się ścieżki edukacyjnej na poziomie edukacji szkolnej. Osoby niepełnosprawne, w szczególności biernie zawodowo niezmiernie rzadko korzystają z form kształcenia ustawicznego. Z drugiej strony szkolenia te są bardzo często niedostosowane (np. bariery infrastrukturalne, zły dojazd) do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Podejmując działania aktywizujące osoby niepełnosprawne na łomżyńskim rynku pracy należało by w przyszłości zastosować przynajmniej trzy fundamentalne zasady nowego podejścia do problemu aktywizacji tych osób (niezależnie od rodzaju niepełnosprawności). Są to:

- **Gruntowna diagnoza** – działania muszą być oparte na znajomości potrzeb zarówno samych osób niepełnosprawnych, jak i ich otoczenia. W takim rozumieniu np. tematyka szkoleń powinna być dobierana na podstawie wiedzy o zapotrzebowaniu lokalnych pracodawców, a kierunki kształcenia w szkołach specjalnych powinny ewoluować wraz ze zmieniającą się specyfiką rynku pracy.
- **Indywidualizacja działań** – działania muszą mieć mniej masowy, a bardziej zindywidualizowany i dopasowany charakter. Badania pokazują, iż potrzeby i sytuacja osób niepełnosprawnych są bardzo różne. Z tego punktu widzenia bardziej efektywne będą te programy, które adresowane będą do mniejszej liczby osób, a traktować będą problem bardziej wnikliwie, niż programy skierowane do większej liczby osób, a działające tylko na najbardziej podstawowym wymiarze.
- **Kompleksowość działań** – działania muszą integrować różne obszary i formy wsparcia. Złożoność uwarunkowań aktywności zawodowej, implikuje taki sam charakter jej przeciwdziałań – skierowany na likwidowanie różnorodnych barier zarówno o charakterze wewnętrznym jak i zewnętrznym. W takim rozumieniu, bezcelowe jest organizowanie szkoleń dla niepełnosprawnych mieszkańców terenów wiejskich bez zapewnienia im możliwości dojazdu na nie, lub też organizowanie doradztwa zawodowego bez idącego w ślad za nim programu szkoleniowego. Kompleksowość działań powinna również odnosić się do włączania w proces aktywizacji różnych grup, np. pracodawców, pracowników instytucji rynku pracy, nie tylko samych niepełnosprawnych.
- **Łatwość obsługi** – warunki finansowania i udziału nie mogą stanowić kosztu i ryzyka większego od korzyści wynikających z partycypacji w działaniu.

5. Podejmowane działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu.

W 2016 roku realizowano wszystkie działania przewidziane ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zmierzające do ograniczenia zjawiska bezrobocia i towarzyszących mu negatywnych skutków społecznych.

Zgodnie z art. 9 ust.1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. , poz. 645 z późn. zm.) do zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy należy między innymi udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, a także pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe. Dotyczy to również osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy jako bezrobotne lub poszukujące pracy. Osoby takie mają prawo do korzystania ze wszystkich usług i instrumentów rynku pracy na zasadach określonych w przepisach ustawy o promocji zatrudnienia.

Powiatowy Urząd Pracy w Łomży, realizując swoje zadania ustawowe związane z ograniczaniem i przeciwdziałaniem bezrobociu, czynnie włącza się w rozwiązywanie problemów społecznych związanych z bezrobociem ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych i niepełnosprawnych. Struktura dotychczasowych celów polityki przeciwdziałania bezrobociu i jego negatywnym skutkom była złożona i obejmowała i obejmuje łagodzenie skutków bezrobocia przez czasową aktywizację tych bezrobotnych w ramach aktywnych programów rynku pracy, tj.:

- roboty publiczne,
- prace interwencyjne,
- staże,
- szkolenia i przekwalifikowanie bezrobotnych,
- prace społecznie użyteczne,
- refundację wyposażenia /doposażenia stanowiska pracy,
- dotacje na podjęcie działalności gospodarczej,
- doradztwo zawodowe i pośrednictwo pracy.

W 2016 roku PUP w Łomży otrzymał na realizację zadań na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej kwotę 16.354.600,00 zł, w tym na w tym na RPO WP 2014-2020 – 1.280.163,00 zł i na PO WER – 2.204.378,00zł. Ponadto Urząd otrzymał kwotę 526.000, 00 zł na Krajowy Fundusz Szkoleniowy.

Tabela nr 12 przedstawia liczbę skierowanych osób i wydatki na poszczególne faktywne formy przeciwdziałania bezrobociu.

Tabela Nr 12

Liczba skierowanych osób i wydatki Funduszu Pracy na poszczególne formy przeciwdziałania bezrobociu w 2016 roku

Lp.	Wyszczególnienie wydatków	Liczba skierowanych osób wg sprawozdania MPiPS-01	Limit	Wydatki	% wykonania
1.	Szkolenia	56	222 700,00	231 254,09	103,84
2.	Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	106	2 240 000,00	2 099 999,55	93,75
3.	Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia	173*	2 260 000,00	2 320 000,00	102,65
4.	Jednorazowe środki na założenie spółdzielni socjalnych	-	7 200,00	0,00	0,00
5.	Zwrot składek ZUS dla spółdzielni socjalnych	-	30 000,00	17 090,98	56,97
6.	Prace interwencyjne	190	973 162,00	929 893,11	95,55
7.	Roboty publiczne	246	3 014 800,00	2 942 076,03	97,59
8.	Stáže	575	3 628 213,00	3 500 150,68	96,47
9.	Prace społecznie - użyteczne	140	87 700,00	83 193,48	94,86
10.	Zatrudnienie wspierane	-	18 000,00	5 279,79	29,33
11.	Dofinansowanie wynagrodzenia powyżej 50 roku życia	23	255 625,00	232 232,91	90,85
12.	Bon szkoleniowy	5	28 800,00	19 400,00	67,36
13.	Bon stażowy	5	20 000,00	13 155,02	65,78
14.	Bon zatrudnieniowy	14	225 000,00	218 189,60	96,97
15.	Bon zna zasiedlenie	47	300 000,00	382 500,00	127,50
16.	Refundacja kosztów wynagrodzenia art. 150f	185	2 498 400,00	2 343 662,38	93,81
17.	Program Aktywizacja i Integracja	-	19 000,00	18 762,16	98,75
18.	Krajowy Fundusz Szkoleniowy	-	526 000,00	523 543,86	99,53
Razem		1765	16 354 600,00	15 880 383,64	97,10

* - w 2016 roku faktycznie podpisano umowy na refundację 116 stanowisk pracy, różnica 57 osób wynika z faktu, iż część ze skierowanych bezrobotnych z umów zawartych w latach 2014 – 2016 rozwiązała umowy z pracodawcami i na ich miejsce zostały skierowane kolejne osoby bezrobotne,

Wsparcie ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego otrzymało 401 osób (pracowników i pracodawców).

Tabela nr 13 przedstawia uczestnictwo w aktywnych programach rynku pracy w 2015r. i osiągnięte rezultaty. Z uwagi na fakt, iż efektywność za 2016 rok obliczona będzie dopiero w kwietniu 2016 roku do analizy podano dane za 2015 rok.

Tabela Nr 13

Uczestnictwo w aktywnych programach rynku pracy w 2015r. i osiągnięte rezultaty

Wyszczególnienie	Ogółem		
	PUP	Łomża	Powiat Łomżyński
Bezrobotni zarejestrowani ogółem w okresie sprawozdawczym	6430	3876	2554
Bezrobotni ogółem, którzy podjęli pracę w okresie sprawozdawczym za pośrednictwem PUP	3758	2327	1431
Efektywność %	79,79	81,15	78,08

w tym osoby, które

rozpoczęły szkolenie	93	52	41
ukończyły szkolenie	92	55	37
podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu szkolenia	62	37	25
efektywność %	67,39	67,27	67,57
rozpoczęły staż	531	325	206
ukończyły staż	513	281	232
podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu stażu	390	210	180
efektywność %	76,02	74,73	77,59
rozpoczęły prace interwencyjne	166	105	61
ukończyły prace interwencyjne	110	62	48
podjęły pracę w trakcie lub po pracach interwencyjnych	83	44	39
efektywność %	75,45	70,97	81,25
rozpoczęły roboty publiczne	223	106	117
ukończyły roboty publiczne	232	110	122
podjęły pracę w trakcie lub po robotach publicznych	211	102	109
efektywność %	90,95	92,73	89,34
rozpoczęły prace społecznie użyteczne	157	67	90
ukończyły prace społecznie użyteczne	156	67	89
podjęły pracę w trakcie lub po ukończeniu prac społecznie użytecznych	20	10	10
efektywność %	12,82	14,92	11,24
skorzystały z porad indywidualnych	292	185	107
podjęły pracę po skorzystaniu z usług poradnictwa indywidualnego	237	152	85
efektywność %	81,16	82,16	79,44
rozpoczęły szkolenie w klubie pracy w zakresie aktywnego poszukiwania pracy	26	20	6
ukończyły szkolenie w klubie pracy w zakresie aktywnego poszukiwania pracy	25	19	6
podjęły pracę w trakcie lub po zakończeniu szkolenia w klubie pracy w zakresie aktywnego poszukiwania pracy	3	2	1
efektywność %	12,00	10,53	16,67
zostały skierowane w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	134	76	58
podjęły pracę w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	134	76	58
efektywność %	100,00	100,00	100,00
otrzymały dotacje na działalność gospodarczą	131	86	45
prowadziły działalność gospodarczą do momentu sporządzenia niniejszej informacji	131	86	45
efektywność %	100,00	100,00	100,00

Źródło: sprawozdanie MPIPS-01 za poszczególne miesiące 2015 roku Załącznik nr 6 do sprawozdania MPiPS-01 za 2015r., obliczenia własne.

Na 2016 rok PUP w Łomży otrzymał na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej środki Funduszu Pracy w kwocie 10.036.700,00 zł, w tym na RPO WP 2014-2020 – 1.545.254,00 zł i na PO WER – 2.131.110,00 zł. Tabele Nr 14 - 16 zawierają propozycje rozdysponowania tych środków w podziale na algorytm Funduszu Pracy, PO WER i RPO WP.

PUP w Łomży w 2016 roku realizował w partnerstwie z PUP w Kolnie i PUP w Zambrowie w ramach RPO WP projekt „Pendolino do zatrudnienia”. Wartość projektu dla PUP w Łomży wynosi: 1.214.500,00 zł, w tym wartość dofinansowania z EFS: 1.150.000,00 zł. W ramach projektu zaktywizowano 141 osób bezrobotnych, w tym 36 w ramach prac interwencyjnych i 105 w ramach staży.

Tabela Nr 14
Propozycja podziału środków Funduszu Pracy na 2017 r. - (algorytm)

Lp.	Usługi i instrumenty rynku pracy	Zobowiązania z 2016 r.	Limit do podziału w 2017 r.	Limit ogółem / 3+4/	Przewidywana l. os. objętych aktyw. w 2017 r.
1	2	3	4	5	6
1.	Szkolenia, w tym: umowy trójstronne, badania lekarskie, koszty dojazdu, finansowanie studiów podyplomowych	3 000	192 000	195 000	55
2.	Stáže, w tym badania lekarskie i koszty dojazdu	475 000	796 236	1 271 236	165
3.	Prace interwencyjne	322 000	400 000	722 000	68
4.	Roboty publiczne	552 000	1 687 500	2 239 500	120
5.	Refundacja kosztów doposażenia /wyposażenia st. pracy	-	840 000	840 000	42
6.	Dofinansowanie działalności gospodarczej	-	460 000	460 000	23
7.	Dofinansowanie zatrudnienia bezrobotnego pow. 50 r.z.	92 000	125 000	217 000	12
8.	Bon szkoleniowy	-	56 000	56 000	10
9.	Bon zatrudnieniowy	19 000	45 000	64 000	6
10.	Bon na zasiedlenie	-	202 500	202 500	27
11.	Prace społecznie użyteczne	600	72 500	73 100	40
12.	Program Aktywizacja i Integracja	-	20 000	20 000	20
RAZEM		1 463 600	4 896 736	6 360 336	588

Tabela Nr 15
Propozycja podziału środków z POWER na 2017 r. -

Lp.	Usługi i instrumenty rynku pracy	Limit ogółem	Przewidywana liczba osób objętych aktyw. w 2017 r.
1.	Stáže, w tym badania lekarskie i koszty dojazdu	1 322 530,00	172
2.	Prace interwencyjne	256 080,00	44
3.	Dofinansowanie działalności gospodarczej	440 000,00	22
4.	Bon na zasiedlenie	112 500,00	15
Razem		2 131 110,00	253

Tabela Nr 16
Propozycja podziału środków z RPO na 2017 r. -

Lp.	Usługi i instrumenty rynku pracy	Limit ogółem	Przewidywana liczba osób objętych aktyw. w 2017 r.
1.	Staże, w tym badania lekarskie i koszty dojazdu	539 754,00	70
2.	Prace interwencyjne	145 500,00	25
3.	Dofinansowanie działalności gospodarczej	440 000,00	22
4.	Refundacja kosztów wyposażenia /wyposażenia	420 000,00	21
Razem		1 545254,00	138

PUP w Łomży w 2017 roku będzie realizował w partnerstwie z PUP w Kolnie i PUP w Zambrowie w ramach RPO WP projekt „Dojrzałość w cenie”. Wartość projektu dla PUP w Łomży wynosi: 1.106.300,00 zł, w tym wkład własny 106.300,00 zł. W ramach projektu zaplanowano zaktywizowanie 107 osób bezrobotnych, w tym 29 w ramach prac interwencyjnych i 78 w ramach staży.

PUP w Łomży otrzymał na realizację zadań związanych z refundacją pracodawcom i przedsiębiorcom kosztów zatrudnienia skierowanych osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia ze środków Fundusz Pracy kwotę 8.928.900,00 zł, z tego na 2016 rok - 2.498.900,00 zł, na 2017 rok - 3.215.000,00 zł i 2018 rok - 3.215.000,00 zł. W 2016 roku na tę formę zaplanowano skierowanie 100 osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia.

Jest to nowa forma pomocy dla pracodawców chcących zatrudnić osoby bezrobotne poniżej 30 roku życia. Urząd może na podstawie zawartej umowy, przyznać pracodawcy lub przedsiębiorcy refundację przez okres 12 miesięcy części kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych do 30 roku życia. Refundacja przysługuje w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty ustalonej jako iloczyn liczby zatrudnionych skierowanych bezrobotnych w miesiącu oraz kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę (1850 zł) obowiązującej w ostatnim dniu zatrudnienia każdego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia. Pracodawca lub przedsiębiorca zobowiązany jest do utrzymania w zatrudnieniu w pełnym wymiarze czasu pracy skierowanego bezrobotnego przez okres, za który dokonywana jest refundacja oraz przez okres 12 miesięcy po zakończeniu tej refundacji. W przypadku niewywiązania się z warunków umowy w kwestii zatrudnienia osoby bezrobotnej pracodawca lub przedsiębiorca jest zobowiązany do zwrotu refundacji wynagrodzenia zgodnie z postanowieniami art. 150f ust. 4,6. ustawy.

Dofinansowanie wynagrodzenia jest udzielane zgodnie z warunkami dopuszczalności pomocy de minimis.

W 2017 roku zobowiązania PUP z 2016 roku tytułu refundacji wynoszą 1.950.000,00 zł. Do dnia 24 lutego 2017 roku komisja rozpatrująca wnioski pozytywnie zaopiniowała 70 wniosków pracodawców na utworzenie 70 stanowisk pracy.

Łącznie PUP za otrzymane środki Funduszu Pracy zamierza zaktywizować 1049 osób bezrobotnych.

W trakcie roku budżetowego PUP w Łomży może składać do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wnioski o dodatkowe środki Funduszu Pracy z rezerwy Ministra, ale nie można przewidzieć ile środków Urząd otrzyma. W miesiącu lutym złożono 2 wnioski o środki z rezerwy MRPiPS na realizację programu regionalnego na kwotę 558.500,00 zł na zaktywizowanie 46 osób długotrwale bezrobotnych (16 - staże, 15 - roboty publiczne, 5 - szkolenia, 5 - dofinansowanie działalności gospodarczej i 5 refundacja kosztów wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy) i programu „PRACUJĘ III” (aktywizacja bezrobotnych w regionach wysokiego bezrobocia) na kwotę 633.320,00 zł na zaktywizowanie 51 osób bezrobotnych (20 - roboty publiczne, 11 - staże, 5 - bon szkoleniowy, 5 - dofinansowanie działalności gospodarczej, 5 - bon na zasiedlenie i 5 refundacja kosztów wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy).

6. Krajowy Fundusz Szkoleniowy

Krajowy Fundusz Szkoleniowy stanowi wydzieloną część Funduszu Pracy, przeznaczoną na dofinansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców, podejmowanego z inicjatywy lub za zgodą pracodawcy. Celem utworzenia KFS jest zapobieganie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące z powodu kompetencji nieadekwatnych do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki. Zwiększenie inwestycji w potencjał kadrowy powinno poprawić zarówno pozycję firm jak i samych pracowników na konkurencyjnym rynku pracy.

W 2016 roku PUP w Łomży otrzymał na ten cel kwotę 526.000,00 zł, w tym z rezerwy Ministra 105.000,00 zł. W ramach tych środków pomoc otrzymało 92 pracodawców i przedsiębiorców na kształcenie ustawiczne 590 osób.

W 2017 roku PUP otrzymał z KFS środki w wysokości 419.000,00 zł.

Sporządził:

Tomasz Szewczyk
 Łomża 08.03.2017r.

DYREKTOR
POWATOWEGO URZĘDU PRACY

 Mieczysław Bieniek

